

Rytíř
David Tamfeld
z Hranic

JIŘÍ ZAIS

Za stavovského
poustání Na Moravě

Jiří Zais

**RYTÍŘ DAVID TAMFELD
Z HRANIC**

**Kniha první:
Stavovské povstání na Moravě**

Copyright

Autor: Jiří Zais

Vydal: Martin Koláček - E-knihy jedou

2015

ISBN:

978-80-7512-140-0 (ePub)

978-80-7512-141-7 (mobipocket)

978-80-7512-142-4 (pdf)

RYTÍŘ DAVID TAMFELD Z HRANIC 2

ÚVOD.....	6
STAVOVSKÉ POVSTÁNÍ NA MORAVĚ.....	7
TĚŽKÉ ROZHODOVÁNÍ.....	8
KOSTKY JSOU VRŽENY.....	11
MORAVA SE PŘIDALA K POVSTÁNÍ.....	13
ŽEROTÍNOVÉ SE DOHODLI.....	23
MĚSTO HRANICE NA JAŘE ROKU 1619.....	28
POVSTÁNÍ DORAZILO DO HRANIC.....	29
ADAM POTKAL VÍLU.....	33
LUKÁŠ MÁ NEPŘÍTELE.....	38
JAKUB ŽÁDÁ O RUKU.....	41
RADNÍ MAJÍ STAROSTI.....	48
DAVID SE MUSÍ VYDAT NA CESTU.....	52
ŽEROTÍN V INTERNACI.....	55
PRVNÍ DNY NA ZÁMKU.....	56
BOJ O TISKÁRNU.....	64
ŽEROTÍN SE PŘEDSTAVUJE.....	70
VENKOVSKÝ TRHAN Z BALÍKOVA.....	75
KOMENSKÝ U ŽEROTÍNA.....	82
TIEFENBACH MÁ ŠPATNÉ ZPRÁVY.....	87
ODVRÁCENÁ TVÁŘ LÁSKY.....	92
ADAM SE VYBARVUJE.....	93
LUKÁŠ POZNÁ TU PRAVOU.....	96
OTEC PRAŽÁK SI UDĚLÁ DOMA POŘÁDEK.....	99
VELKÉ ROZČAROVÁNÍ.....	101
ADAM MÁ NOVÉ KAMARÁDY.....	107
POHRDÁNÍ RYTÍŘE HOLUBA.....	113
NA HRANICÍCH JE NEPŘÍTEL.....	116
VÁLEČNÁ PORADA.....	117
PŘEDSUNUTÝ ODŘAD.....	123
NEPŘÍTEL VSTOUPIL NA MORAVU.....	127
TVRZ VLASATICE.....	130
BITVA U DOLNÍCH VĚSTONIC.....	138
BOJE NA MORAVĚ POKRAČUJÍ.....	142
VYŠKOV.....	143
KDO JE RYTÍŘ KŘÍKOVSKÝ.....	149
DEGUSTACE.....	158
KAM SE ROZKUTÁLELY PENÍZE?.....	163
CESTA DO PŘEROVA.....	168
U NOVÝCH MLÝNŮ.....	181
VOLBA NOVÉHO KRÁLE.....	192
VELEN JEDE DO PRAHY.....	193
POSELSTVO DO HEIDELBERGU.....	197
VELEN A ALŽBĚTA.....	204

PLES V BYSTRICI	209
ADAM MÁ NADĚJI	210
KDO BUDE NA BÁLE	214
BÍTOVSKÝ POTŘEBUJE DALŠÍ PENÍZE.....	223
MUŽ S PICH LAVÝMA OČIMA.....	228
DALŠÍ NEČEKANÝ HOST.....	230
NENÍ TANEC JAKO TANEC.....	233
BUDE TO KNĚZ SARKANDER.....	240
TVRZ KUROVICE.....	241
NĚKOHO MUSÍME OBĚTOVAT.....	246
LISOVČÍCI NA MORAVĚ	254
VYPÁLENÁ BYSTRICE	256
PROČ HOLEŠOV NEHOŘEL?	259

ÚVOD

Před necelým rokem pražská defenestrace rozpoutala hrůzy třicetileté války. To ale v těchto dnech ještě nikdo nevěděl. Čeští stavové se v květnu roku 1618 vyhozením dvou mužů z oken pražského hradu, pustili do boje proti Habsburkům, kteří jim začínali přerůstat přes hlavu. Zoufale potřebovali spojence. Již několikrát požádali moravské stavy, aby se k nim připojily. Moravané se ale doposud chovali obezřetně, zejména pak Karel starší z Žerotína, bývalý moravský zemský hejtman, brzdil snahy některých radikálů o zapojení země do války. Byl to on, kdo vždy uklidnil horké hlavy a dokonce jednal s Ferdinandem Habsburským o smíru pro Čechy.

Situace se však vyvíjela jinak. Odpor českých stavů vůči králi nabíral na stále větších obrátkách. Nedávná smrt císaře Matyáše situaci jen zkomplikovala, protože jeho nástupce na českém trůnu, Ferdinand Habsburský, vychovávaný jezuitou a bigotní katolík, odmítal uznat Rudolfův Majestát. Spor se začal řešit vojenskými prostředky, a to nevěstilo nic dobrého.

Mimo tyto historické události zatím žila naprostá většina obyvatel ve sladké nevědomosti. Neměli ani ponětí o tom, co se na ně řítí, jaká strádání budou muset podstoupit. A to vše jen proto, že mocným tohoto světa se zachtělo přerozdělit si své ohromné majetky, chtěli rozšířit svoji nadvládu nad jinými lidmi a tím uspokojovat své mocenské ambice, být něco víc, než jsou ti ostatní. V šestnáctém století, kdy ještě naprostá většina lidí patřila několika málo úspěšnějším jedincům, bylo možné ledacos, a vlastníkům málo záleželo na tom, jak jejich poddaní žijí. Jestli mají nějaké vlastní sny a přání. Šlo přece především o jejich sny a přání.

1. ČÁST

STAVOVSKÉ POVSTÁNÍ NA MORAVĚ

Moravané se bránili připojení k povstání v Čechách. Karel starší z Žerotína nemohl Čechům zapomenout jejich zradu před deseti lety, kdy byla stavovská konfederace zemí Čech, Moravy, Uher a Rakouska na spadnutí. Čeští páni však v poslední chvíli od připravované dohody ustoupili a podpořili císaře Rudolfa II. Ten jim za to slíbil ponechání funkcí a požitků s tím spojených. Aby je očistil před stavy ostatních zemí, vydal toleranční patent, ve kterém se zavázal ponechat náboženskou svobodu. Připravovaná stavovská konfederace nevznikla, a neschopný císař si udržel svou korunu. Jak to katolický císař doopravdy myslel s náboženskou svobodou, bylo zřejmé, když do Čech pozval vojsko pasovského biskupa.

Karel starší z Žerotína, kdysi moravský zemský hejtman, měl na Moravě ještě stále silný vliv a všechny žádosti o připojení k povstání v Čechách dokázal na sněmovních jednáních stavů soustavně blokovat.

Češi však zoufale potřebovali spojence. Proto zahájili zákulisní jednání. Využívali složité příbuzenské vztahy mezi českou a moravskou šlechtou. Tím se jim dařilo nahlodávat jednotu a především u vysoké moravské šlechty podpořili vznik skupiny radikálů, kteří začali usilovat o připojení Moravy k povstání. Jejich přirozeným vůdcem se stal další představitel žerotínského rodu, Karlův bratranec, Velen z Žerotína.

Těžké rozhodování

Byl pozdní večer prvního května roku 1619. V arkýři starobylého znojemského hradu, stál asi čtyřicetiletý muž, moravský velmož, a zamyšleně se díval do údolí, kde si řeka Dyje proklestila cestu mezi lesním masivem a skálami. Příroda zde vykouzila nádherný oblouk, na který teď večer dopadalo měsíční světlo a tvořilo dojem, že mezi stromy je silný stříbrný prut, který ruší jen vlnky na hladině.

Muž v arkýři nevnímal, že právě začíná nejkrásnější část roku. Jeho vnitřní vědomí bylo rozervané, plné pochybností a obav. Měl učinit velice závažné rozhodnutí s dalekosáhlými důsledky. Ani si neuměl dost dobře uvědomit, jak se do takové situace dostal. Nikdy nechtěl být národním vůdcem. Veškeré své umění a dovednosti chtěl věnovat sobě a své rodině, zvelebovat své majetky. Byl majitelem rozsáhlého panství. Patřila mu tři větší města: Boskovice, Moravská Třebová, Zábřeh, a zámek Břeclav. Mimo to ještě sto šest obcí a městeček, ve kterých měl skoro čtyři tisíce poddaných. K tomu pět zámků a dvě tvrze. Jeho roční důchod činil 60 až 70.000 zlatých. Byl to opravdový bohatý magnát, rovný jměním mnoha knížatům. Neměl zapotřebí míchat se do vysoké politiky. Sám byl svým pánem, tak proč nyní rozhoduje o tom, jestli se stane vůdcem povstání na Moravě a zatáhne vlastní zemi do války se všemi útrapami, které k tomu patří?

Až doposud se vyhýbal veřejnému životu. To přenechával svému staršímu bratranci Karlovi. Jen na jeho nátlak se ujal funkce olomouckého hejtmana.

Již po třech letech však požádal krále o zproštění z této nudné funkce. Také určitou dobu zasedal v zemském soudu. Nikterak jej to ale neuspokojovalo. Raději se, jako vzdělaný člověk, věnoval ve volných chvílích alchymii, nebo astronomii, či jiným vědám, se kterými se seznámil při svých dlouholetých studiích, když vykonával kavalírskou cestu po Evropě.

Statky, které zdědil, byly zadlužené. Musel se osobně postarat o jejich rozkvět, což se mu také povedlo a všech dluhů se zbavil. Možná právě proto jej považují za přirozeného vůdce a očekávají, že on, Ladislav Velen z Žerotína, je předurčen k tomu, aby je vedl. Proto zde dnes stojí a za malou chvíli bude muset učinit rozhodnutí, které ovlivní životy všech lidí v markrabství. Chudých i bohatých. Prostě všech. Zatímco v sále se již scházeli šlechtici, kteří patřili k náboženským radikálům, chtějícím se připojit k českému povstání proti katolickému králi, Velen tu stál, díval se do hlubokého údolí a stále zvažoval všechna pro a proti.

Češi zůstali ve svém povstání vlastně sami. Nutně potřebují Moravu. Jak se k nim může někdo přidat, když za nimi nestojí ani jejich přirozený spojenec. To dá rozum.

Naproti tomu, čas hraje pro krále, který nebyl na povstání v Čechách připravený. Čím déle budou tady na Moravě váhat, tím bude mít král víc času na postavení armády a bude silnější. Pak jej již bude těžké porazit. Proto se musí rozhodnout co nejdříve. Bud' boj, nebo mír.

Mír znamená vydat se na milost a nemilost králi Ferdinandovi. Když boj, tak teď a hned. Ale také se všemi důsledky. Již nebude možná cesta zpět. Historie se nikdy neopakuje. Habsburkové se již poučili. Tato rebelie zcela určitě nedopadne jako ta před padesáti lety, kdy vůdci povstání dostali pár „pohlavků“, pokutu a šli domů. Tentokrát to bude zcela určitě boj na život a na smrt.

Otázka zní: Bude v zemi mír, když se poddáme a nebudeme bojovat? S velkou pravděpodobností nebude. Teď, když zemřel král Matyáš, platí Ferdinandova volba. Matyáš se nám zaručil ponechat náboženské svobody, vybojované na Rudolfovi, Ferdinand nám nic neslibil a již také začal jednat. Ze čtyř nejvyšších úředníků na Moravě jsou Ferdinandem dosazení tři katolíci a jen jeden luterán. To nebylo právě prozíravé rozhodnutí. Vždyť na Moravě je z osmdesáti panských rodin jen jednadvacet katolických, a u rytířstva je ten poměr ještě strmější, ze sto dvaceti je pouze dvacet katolíků.

Král mohl předpokládat, že mu to vyvolá bouři nevole, vždyť s funkcí je spojena moc, a s ní zase peníze. Kdo by se nechal jen tak odstavit od takového zdroje příjmů?

On, Velen z Žerotína, byl sám dostatečně bohatý a o veřejné funkce neměl zájem, uměl však pochopit, když někomu jinému na funkci hejtmana, direktora zemských peněz nebo nejvyššího komorníka velmi záleží. Také si myslel, že není spravedlivé, když tyto funkce mají převážně katolíci, kteří byli na Moravě, v tak zoufalé menšině.

Proč se tím však musí zabývat právě on? Na dobrém jménu mu hodně záleželo a viděl na svém bratranci, jak jej vláčeli špínou, když jako moravský hejtman upadl do nemilosti u císaře. Opravdu neměl o takový život zájem. Zajímal se spíše o staré rodové a rytířské tradice. Raději organizoval rytířské turnaje a bujaré hostiny a zábavy. V bojových uměních sice vynikal a na turnajích slavil mnohá vítězství. Když však odložil meč, uměl skládat milostné písně, které pak osobně zazpíval za doprovodu loutny přítomným dámám. Za to se na něj mračila jen manželka. Nyní se však rozhoduje o tom, jestli se postaví samotnému králi, a to si právě myslel, že vlastně ani nemá zapotřebí.

Nejvíce jej tížila představa, že celou pražskou defenestraci začal Matyáš Thurn, strýc jeho ženy Elišky z Thurnu, který vzplál zajisté „spravedlivým“ hněvem, že přišel o purkrabství na Karlštejně, které mu vynášelo osm tisíc zlatých ročně. Určitě není náhodou, že on osobně vyhodil z okna právě Bořitu z Martinic, který jej o purkrabství připravil. Je vůbec možné, že to všechno začalo kvůli pár zlatákům? Tak proč se do toho tedy pouštět? Proč?

Proč?..... ptal se stále sám sebe, až v tom, nejhlubším nitru. A tam byl takový malý červíček. Zatím byl jen nepatrný, velmi, velmi malý. Tak malý, že o něm zatím ani nevěděl. Stále však hlodal a hlodal, až zapracovalo jeho druhé JÁ. A co se to tam dralo do myšlenek muže tak vzdělaného, s úžasným přehledem ve vědách, o kterých většina lidí té doby ani nevěděla, že existují. Muže rozvážného a přirozeně opatrného. Čestného šlechtice, rytíře. Co mu jeho druhé JÁ našeptávalo. Jaké myšlenky se začaly objevovat v jeho mysli. On přece patří mezi přední velmože markrabství moravského. Pochází z rodu, který má v této zemi tradici. Jeho předci pro tuto zemi mnohé vykonali, tak proč nezískat pro Žerotíny markrabskou korunku? Když už dát v sázku vše, co má, a není toho málo, tak ať to stojí za to. A titul markraběte? Neomezeného vládce na celém území Moravy, to už by za to riziko stálo.

Z těchto chmurných úvah jej vyrušil Petr Sedlnický z Choltic, velitel jednoho ze tří moravských pluků, dávný a věrný přítel Žerotínův.

„Všichni jsou již na místě, Velen.“

Žerotín pohlédl svému příteli do očí a zeptal se ho: „Jak se slučuje naše konání s funkcemi komořích, kterými nás oba král právě poctil, Petře?“

„Já jsem velitel pluku. O funkci komořího krále Ferdinanda jsem se neprosil a vykonávat ji nebudu, i když uznávám, že od každého jiného krále, bych ji se ctí přijal.“ „O to, to máte, jednodušší, pane plukovníku,“ snažil se žertovat Velen, aby zakryl vlastní rozpoložení. „Já, jako váš zástupce v hodnosti pouhého podplukovníka, nemám tak vysokou hodnost, a proto se těžce rozhoduji, kterou funkci si mám ponechat, komorníka jeho veličenstva, nebo podplukovníka ve vašem pluku.“

Vtipu, který Velen použil, rozuměli jen oni dva. Petr Sedlnický, byl totiž z mnohem chudšího panského rodu, proto se věnoval vojenskému řemeslu, za které si nechával od stavů platit. Prakticky již v době míru byl jmenován jedním ze tří předurčených velitelů pluků, kteří dostávali vojenskou penzi za to, že v případě potřeby rychle postaví vojenskou jednotku.

Naproti tomu, Ladislav Velen z Žerotína vojenskou živnost nikdy neprovozoval. Až po vypuknutí povstání v Čechách, chtěl vstoupit do armády, jenže již nebylo volné místo velitele pluku. Jízdnímu pluku velel Petr Sedlnický. Prvnímu pěšímu pluku velel Albrecht z Valdštejna a druhému Jiří z Náchoda. Moravské markrabství mělo postavit jen tři pluky. Vybral si tedy místo zástupce u svého starého přítele. Tím se stalo, že Petr Sedlnický byl velitelem, a sám velký Žerotín toliko jeho zástupcem.

Oba šlechtice jmenoval již koncem minulého roku, král Ferdinand svými komořími, aby je více připoutal k dynastii a zabezpečil si tak loajalitu významných vojenských velitelů na Moravě.

Kostky jsou vrženy

Na první pohled v dobrém rozmaru vstoupili Ladislav Velen z Žerotína a plukovník Petr Sedlnický do rytířského sálu, kde již u velkého dubového stolu seděli šlechtici v plné zbroji. Ladislav Velen z Žerotína se posadil do čela stolu. V místnosti nastalo ticho plné očekávání. Žerotín všechny přivítal a začal je seznamovat se situací.

„Z Horního Rakouska pochoduje na Znojmo Dampierreův sbor. Posílá ho sem král, aby zabránil našemu spojení s českými vzbouřenci. Od Jihlavy se sem zase blíží osmitisícový sbor hraběte Thurna, který již delší dobu usiluje, abychom se k jejich povstání připojili. Hejtman Lobkovic mu již napsal, aby se z Moravy pakoval, že tu nemá co dělat. Situace je značně napjatá. Nevíme, kdo přijde dřív. Dampierre, nebo Thurn?“ Velen se odmlčel.

Toho využil starý Vilém z Roupova. Zneužil svého věku i toho, že zde byl vlastně doma, protože hrad patřil právě jemu a vzal si sám slovo:

„Na Znojmě se ubráníme. Hrad je pevný, a město je celé luteránské. Měšťané budou bojovat s námi. Také je přímo ve městě ubytován Petr Sedlnický s jednou kompanií jízdních, a jeho pluk je nedaleko. Vydržíme, než přijde Thurn.“

„Moc brzy mluvíte o válce. Ještě jsme se nerozhodli. Rozhodující slovo musí vyřknout sněm svolaný v těchto dnech do Brna.“ Velen v tuto chvíli ještě opravdu rozhodnutý nebyl. Ostatní jeho váhání nechápali. Zvolili si jej za svého vůdce. Byl mezi nimi nejvyšším členem panského stavu. Automaticky od něj očekávali, že je povede a spojí se s Čechy.

Náhle vstoupil do sálu Jan Adam z Víckova. Velen chtěl přivítat svého přítele, ten jej však předešel a vzrušeným hlasem oznámil: „V pluku Jiřího z Náchoda vypukla vzpoura. Velitel musel utéct před vzbouřenci do Olomouce k Valdštejnovi, a pluk se vydal pod velením podplukovníka Stubenfula na pochod. Nejpozději zítra v noci bude v Brně.“

„A jak se zachoval Valdštejn?“ zeptal se naléhavě Václav Bítovský.

„Z Olomouce nemáme žádné zprávy. Dá se však předpokládat, že se Náchodského ujal, když jsou příbuzní,“ odpověděl našťvaně Adam z Víckova.

Ladislav Velen z Žerotína se krátce zamyslel. Opět se ozvalo jeho druhé JÁ. To přece není náhoda. Do této chvíle jsme měli na Moravě tři pluky, a mohli jsme se spolehnout jen na jeden z nich. Nyní máme dva kompletní pluky. Dva ze tří, to je přece většina. Během okamžiku jsme získali převahu. To jistě není náhoda. Že bych přece jen byl předurčen k velkým úkolům? Postavil se a hřmotným hlasem zvolal: „JE TEDY ROZHODNUTO!!!“

Z Veleny Žerotína rázem spadly veškeré pochybnosti, nad kterými ještě před chvílí v arkýři přemýšlel. Již neměl o čem rozmýšlet a pokračoval plný emocí.

„Jak řekl již před stovkami let římský vojevůdce Julius César, když překročil řeku Rubikon a zahájil občanskou válku - Kostky jsou vrženy.“ Najednou se slyšel, jak vydává pokyny. „Není již cesty zpátky, pánové. Připravte se. Ráno vyrážíme do Brna. Pluk Petra Sedlnického pojedě s námi. Brno je v kleštích. Ze severu jej sevře podplukovník Stubenful, a z jihu my.“

Srdce všech poskočila nedočkavostí a radostí z toho, že je konečně rozhodnuto a půjdou do toho. Nadšení nebralo konce. Padaly návrhy, co udělat nejdříve a co až potom. Všichni byli aktivní. Každý chtěl přispět svojí myšlenkou, svým nápadem. Velen je sledoval s dobře skrývanou nedůvěrou. „Je to tu jako na trhu.“ Bručel si do vousů.

Uprostřed bouřlivého jednání se na nádvoří začal ozývat dupot koní, křik vojáků, a hlomoz dupajících škorní po chodbách. Purkmistr hradu hned hlásil, že přijel hrabě Thurn.

„To je dobré znamení.“ pomyslel si Velen. „Thurn přišel dřív než Dampierre. Rozhodli jsme se správně. Nemůžeš mít jen odvahu, ale i štěstí, a to nás právě začalo provázet.“ Tyto myšlenky si však nechal pouze pro sebe, protože v sále začalo nové jásání, když generál Thurn vstoupil do sálu a byl přivítán bouřlivým potleskem a provoláváním slávy. Šel rovnou za Velenem z Žerotína, krátce se s ním přivítal. Pak jako správný voják tasil meč, zamával jím nad hlavou, aby utišil jásající šlechtice, a zahřimal: „Dnes jsem vás nepřišel požádat o pomoc v boji proti králi. Dnes, jsem vás přišel pozvat na vítěznou jízdu do Vídně...“ Jásot přítomných přehlušil jeho slova.

Morava se přidala k povstání

Ještě v noci se sešel Velen se svým příbuzným hrabětem Thurnem, který mu předal důvěrnou informaci, že ze Slezska povolal dva tisíce pěších a tisíc jízdních, kteří se nacházejí mezi Hranicemi a Lipníkem a pochodují směrem na Olomouc. Také doporučil Velenovi, aby vyrazili na Brno i s celým plukem Petra Sedlnického, protože situace je nepřehledná. Nikdo nemá informace o dění v pluku Albrechta z Valdštejna v Olomouci. Také Velenovi navrhl, aby on sám s celým sborem zůstal opodál tak, aby byl kdykoliv k dispozici, ale přece jen by bylo lepší, kdyby si Moravané poradili sami, bez zásahu z Čech, což bude mít pečeť legitimacy. Velen přijal s povděkem informaci, že má v záloze tři tisíce slezských vojáků.

Až do pozdních nočních hodin potom řešili i s Petrem Sedlnickým na mapách, kudy bude postupovat Thurnův sbor a kudy jeho pluk, a připravovali si součinnost, aby mohli kdykoliv zasáhnout kde bude třeba.

Hned brzy ráno vyrazili i s jízdou Sedlnického na Brno, kam svolal král na začátek května moravské stavby. Jistě ještě netušil, jak se to bude vzbouřencům hodit.

K večeru se již blížila kolona jízdních k Brnu, když nedaleko městečka Modřice na ně čekala skupina jezdců. V jejím čele stáli tři vysoce postavení šlechtici. Velen dostal tuto zprávu od jízdní hlídky. Rozhodl se, že on, Václav Bítovský a Jan Adam z Víckova popojedou v ústřety čekajícím jezdcům. Sedlnickému vydal pokyn, aby byl připraven kdykoliv s vojskem zasáhnout a, v rámci naplánované součinnosti s Thurnem, zahájit variantu obléhání Brna.

Čekala na ně opravdu urozená delegace. V jejím čele byl samotný kardinál Dietrichštejn, generál moravského vojska a direktor zemských peněz, druhým vyjednavatelem byl nejvyšší sudí Lev Burián Berka (horlivý katolík a odchovanec jezuitů). Třetím šlechticem byl Jiří Bruntálský z Vrbna a na Helfštýně. To nebyl katolík, ale stoupenec Karla z Žerotína.

Opodál vyčkávala pouze menší jízdní jednotka. Nejednalo se tedy o pokus zastavit pochod vzbouřenců. Pokud v okolí nečíhala větší vojenská jednotka. To ale již zjišťovali Sedlnického arkebuzníci.

„Vítáte každého účastníka sněmu tak okázale?“ pronesl Velen zvučným hlasem, když se přiblížili na doslech.

„Každého ne. Jen když se blíží s tak velkou vojenskou silou ke sněmovnímu městu,“ odpověděl břitce kardinál.

„Nedostali jsme odpověď na list, ve kterém jsme vás, jako vrchního velitele, žádali o pokyny, jak se zachovat, když hrabě Thurn stojí již u Moravských Budějovic.“

„Správný voják ví, jak se má zachovat, když se k jeho zemi blíží nepřítel.“

„Češi přece nejsou nepřátelé,“ hrál si na překvapeného Žerotín.

„Zemský hejtman požádal hraběte Thurna, aby Moravu opustil.“ mluvil stále nepřístupně kardinál.

„My jsme tuto informaci neobdrželi, a protože náš pluk měl kvartýrovat ve Znojmě a tam nyní není bezpečno, jedeme se vás všichni osobně zeptat, co si máme počít,“ pokračoval dál ve své hře Žerotín a vychutnával si kardinála, o kterém byl přesvědčen, že hraje dvojí hru. Na jedné straně slouží věrně králi, ale nechce si to ani rozházet s Thurnem. Co kdyby to Češi nakonec vyhráli?

Kardinál popojel a naznačil Velenovi, aby přijel k němu a mohli by spolu mluvit mezi čtyřma očima. Když se tak stalo, hovořili již tišeji.

„Pane z Žerotína, rád bych s vámi hovořil tak, jak přísluší mužům našeho postavení.“ Žerotín přikývl a čekal. Kardinál tedy pokračoval.

„My víme, že máte skoro celou Moravu pod kontrolou, a jak já, tak i kníže Liechtenštejn jsme již začali jednat s Thurnem, že nemáme nic proti spojení s Čechy.“

„To vám poradili ve Vídni?“ tentokrát to již nebyl vtip, ale spíše satirická narážka na skutečnost, že kardinál se právě vrátil od krále, a ten mu jistě takový kotrmelec nedoporučil.

„Pane z Žerotína, nechceme válku mezi našimi národy, ale také nechceme ani vystoupit proti našemu králi.“

„Bůh ví, že ani já nechci sesazovat krále, ale abychom s ním mohli jednat, musíme mu ukázat, jak jsme silní. Bez boje s ním to nejspíš nepůjde.“ Nyní již byl Žerotín velice věcný a nesmlouvavý. „Dobrá tedy. Však se sejdeme na sněmu stavů a tam se rozhodneme, jak dál postupovat. K tomu přece stavy slouží.“ Kardinál se až podlézavě snažil Velenovi domlouvat. Tomu bylo jasné, že kardinál má máslo na hlavě a také, že již ví, jak moc mu teče do bot.

„Jak vidíte, eminence, právě to chceme udělat.“

„Vojsko však nechte tady. V Brně je i tak hlava na hlavě.“

„Hlavní síly necháme tady. Do města si vezmeme pouze jednu kornetu kozáků.“ Velen se tvářil nesmlouvavě. Kardinálovi bylo jasné, že víc nedosáhne, tak se tvářil, že je to přesně to, co vlastně chtěl.

Do Brna dorazili večer. Všichni ve městě již byli zpraveni o tom, že přijede Velen z Žerotína s celou skupinou protestantských radikálů. Ve městě to již vřelo. Protestanti se chystali zúčtovat se svými katolickými spoluobčany a s katolickou městskou radou. Ti rozumnější prosadili, že s účtováním se počká

až po příjezdu vůdců povstání. Očekávali, že příjezd Žerotína a jeho druhů zabrání krveprolití. Tím se stalo, že když znojemští rebelové vjeli do města, byly ulice plné jásajících lidí. Jezdci dojeli až k radnici, kde šlechtici sesedli a vstoupili do domu pánů z Kounic. Radnici totiž ještě stále držela katolická rada města.

Příchozí vystoupali širokým schodištěm do prvního patra. Celý dům byl plný vzrušených lidí. Ve velkém sále byli shromážděni přední šlechtici a rytíři, kteří již přijeli do Brna na stavovský sněm.

Znojemská skupina vstoupila do sálu vedená Velenem z Žerotína. Atmosféra před domem i v domě byla velice napjatá. Členové přivítací delegace vedené kardinálem se mimoděk odpojili, a do domu Kounicových již nikdo z nich nevstoupil. Tušili, že by to nebylo vhodné. Ve vzduchu se totiž ozývaly nelichotivé narážky na kardinála a další královské úředníky. Příčinu se nově příchozí dověděli ihned po příchodu do sálu.

„Valdštejn dezertoval!!“ skoro křičel na Žerotína a ostatní pan Pertold Bohobud z Lipé. „S celým plukem, a vzal s sebou i stavovskou pokladnu,“ dodal již mírněji.

„Bylo v ní 96 tisíc zlatých,“ doplnil Bohobuda z Lipé stručně Ladislav ze Šlejnic. Po sdělení těchto informací se atmosféra v sále uklidnila. Všichni čekali na reakci svého nového vůdce.

Velen z Žerotína si dobře prohlédl neznámého šlechtice, který měl přehled o stavovských financích. Přitom se vítal s přítomnými. Většinu z nich velice dobře znal, a vítání využil k malé chvilce, kdy si může rozmyslet, co na to řekne. To, že na Valdštejna není spolehnoutí, si myslel vždy. Nikdy neměl rád muže, který rychle zbohatnul výhodným sňatkem a pak se soudil se sousedy o sporné pozemky. Jeho zrada jej nepřekvapila. Co jej zaskočilo, bylo to, že odešel i s plukem. Když se vítal s Fridrichem z Tiefenbachu, promluvil k němu tiše: „To je divné. Podplatil jsem jeho důstojníky, aby to neudělali.“

„Ty jsi podplatil šlechtice-důstojníky?“ zděsil se Tiefenbach. „Bože, v jaké době to žijeme?“

„Dneska podplatíš každého, je to jen otázka ceny,“ zabručel do fousů Velen. Pak se otočil od vyděšeného Tiefenbacha a promluvil nahlas:

„Máme informace o tom, kde se nyní nachází? Vždyť jeho pluk se skládal z pěchoty. Nemohou být daleko.“

„Snaží se uniknout do Horních Uher,“ odpověděl mu ustaraně Jan Kobylka z Kobylího.

„Problém je v tom, že koncem dubna došlo k reorganizaci jednotek,“ věcně doplnil informace o změnách ve vojsku Jan Skrbenský z Hříště. „Valdštejn poslal dva pěší praporce do Brna, a Náchodský zase přesunul dvě kompanie jízdy k Valdštejnovi. Tím se stal z pěšího pluku, pluk kombinovaný. Částečně jízdní a částečně pěší.“

„Musíme ho zastavit,“ rozhodl náhle Velen Žerotín a pokračoval. „Pan Tiefenbach vyrazí ihned za uprchlíky.“ Pak se otočil přímo na Tiefenbacha, jako ke starému známému, a pokračoval v pokynech. „Fridrichu, vezmeš si kornetu kozáků, se kterou jsme přijeli do Brna. Zastav aspoň pěšáky. A jak jsem ti říkal, neměli by klást odpor. S nimi si lehce poradíš. Přiveď je zpět do Olomouce a zůstaň s nimi, budeš jejich nový velitel.“

„Když ale odvedíte vojáky, se kterými jste přijeli, tak zůstaneme úplně bez vojska, a město je plné katolíků. Jen na Hradě je posádka o sto padesáti mužích, a to nepočítám pořádkové jednotky ve městě, které ovládá katolická městská rada,“ varoval naléhavě Albert Sedlnický z Choltic.

„Máte pravdu, pane Sedlnický, ale jen částečně, protože právě v tuto chvíli dokončuje váš bratranec, spolu s hrabětem Thurnem, obléhání Brna. A jízda Petra Sedlnického možná právě v tuto chvíli vjíždí do města.“ Velen Žerotín byl trpělivý, protože mu bylo jasné, že některá jeho dřívější rozhodnutí nemohou ostatní znát.

Opět si uvědomoval, že situace nahrává jeho tajné myšlence. Ukazuje se, že není možné kolektivní vedení povstání. Jsou situace, kdy může velet pouze jeden.

Proto bude lepší, když zůstane v pozici vojenského velitele a vůbec nevstoupí do direktorské vlády. Zůstanou mu volné ruce při důležitých rozhodnutích, která bude revoluční doba vyžadovat, a ještě bude mít k dispozici armádu. Obrátil se k Tiefenbachovi: „Můžete vyrazit, Fridrichu.“

Po těchto slovech Tiefenbach s velitelem kornety odešli ze sálu. Velen se již plně vžil do role vůdce a úplně samozřejmě pokračoval:

„Nyní je načase promluvit k těm davům pod okny. Čekají na to.“

Velen neměl předem připravenou řeč, cítil však, že si situace vyžaduje, aby k lidem promluvil. Věděl, čeho chce dosáhnout, a proto věděl i to, co lidem řekne.

Přistoupil k oknu, které hned několik ochotných rukou otevíralo. Rozhlédl se po ulici plné jásajících lidí. S povděkem zahlédl, jak si davem klestí k budově cestu Petr Sedlnický s několika vojáky. „No vida, již jsou zde. To nám to tak funguje, zabručel si do vousů. Pak se zahleděl na dav pod sebou. Ten mu začal okamžitě provolávat slávu.

Všichni věděli, že v okně stojí muž, který je povede, a on také věděl, že se právě stává opravdovým vůdcem povstání.

Po chvíli jásotu naznačil rukou, že chce hovořit. Dav se utišil jen pomalu, proto jeho první slova ještě zanikla v hluku ulice.

„...přijeli jsme do vašeho města na sněm stavů, abychom prosadili zásadní změny v naší zemi.

Za prvé chceme docílit úplné náboženské svobody.

Za druhé chceme vytvořit se zeměmi koruny české konfederaci stavů, která si bude volit svého krále.

Za třetí suspendujeme stávající královské úředníky a jejich funkce obsadíme tak, aby byla zastoupena všechna náboženství v markrabství.

Za čtvrté, vyženeme všechny jezuity ze země.“

Po každé větě následoval nadšený aplaus.

„Ptám se vás nyní – chcete se vy, jako stav měšťanský, připojit k panskému a rytířskému stavu, k docílení těchto změn, které jsem vám zde uvedl?“ Velen se odmlčel.

V ulici se ozvalo další nadšení. Všichni chtěli to, co slyšeli, již dlouho a viděli v tom záruku spokojeného života svého i svých potomků.

Velen naznačil, aby se utišili, a počkal si, až nastalo opět ticho.

„Nyní je řada i na vás. Když se k nám tedy chcete přidat, jděte domů, vyzbrojte se a obsad'te městské brány a hradby, aby do města nemohla vstoupit katolická vojska. To, co je třeba udělat tady ve městě, uděláme sami, ale vy nám pomůžete s obranou města.“ Dav začal nezadržitelně jásat. Velen se již vrátil do sálu a promluvil k shromážděným šlechticům.

„Pokud se chceme dát na cestu nebezpečnou a strastiplnou a chcete, abych vás vedl, požaduji vaši veřejnou přísahu.“ Nikdo to nečekal, ale atmosféra v sále nebyla nepodobná té na ulici. Všichni vzhlíželi ke svému vůdci a byli ochotni mu složit jakoukoliv přísahu. Jen nikdo nevěděl, co je k tomu třeba. Velen věčně pokračoval:

„Půjdeme ven, mezi lid. A na Zelném trhu vytvoříme kruh. Já vám řeknu přísahu, a vy ji budete po mně opakovat.“ Po těchto slovech vyšli na ulici, kde je lidé vítali jako vítěze, kteří již vše dobili, a od této chvíle bude již vše jen dobré. Snad jen Velen si uvědomoval, jaké strasti je teprve čekají, a on, jako jejich vůdce, ponese za vše největší odpovědnost, proto si umínil, že bude vyžadovat přísahu všech přítomných před občany města. Byl to šlechtic, který ctil rytířské tradice, proto považoval přísahu za neměnný závazek. Ten, kdo ji složí, raději zemře, než by ji porušil.

Prošli krátkou ulicí před městskou radnicí, až přišli na blízké náměstí, kde se konávaly trhy místních sedláků. Uprostřed Zelného trhu vytvořili kruh, v jehož středu stál Velen z Žerotína.

„Levou ruku si dejte na srdce a druhou paži položte na rameno muže stojícího po vaši pravici. Tím se kruh symbolicky uzavře. Na znamení toho, že když budeme držet pohromadě, bude těžké nás rozdělit a porazit.“

Byla to krásná podívaná pro všechny přihlížející, když přední šlechtici markrabství stáli jako jeden celek v kruhu na náměstí. Vše vypadalo tak vznešeně a opravdově. V té chvíli nikdo z přítomných nepochyboval, že když spolu vytrvají, nikdo je nemůže porazit. Velen si také přiložil dlaň levé ruky na srdce. Text přísahy, který si pro tuto příležitost připravil, byl opět velice

krátký a výstižný. „Opakujte po mně,“ a začal pomalu předříkat slova s malými přestávkami, tak, aby po něm mohli všichni opakovat.

„Slibuji sobě...i svým druhům ve zbrani,...že budu věrně stát... až do posledního dechu...po boku svých druhů,...nikdy je nezradím... a nezanechám našeho společného díla, ... dokud nedocílíme...konečného vítězství...Tak přísahám.“

Jako chorál ze slavných husitských dní, zněl náměstím sbor mužných hlasů. Po posledních slovech opět začalo nevšední jásání přítomných. I přísahající šlechtici si vychutnávali tu chvíli slávy. Byli plni emocí, když viděli, jaký účinek měla přísaha na zástupy lidí kolem nich. Zcela jistě všichni přísahající v této chvíli věřili, že svoji přísahu dodrží a přispějí k vítězství povstání.

Po složení přísahy, vyjmenoval Žerotín šlechtice, kteří s ním půjdou na radnici, ostatní vyzval, aby se zdržovali v stavovském domě.

Václava Bítovského pověřil, aby se ujal organizace obrany města a společně s velitelem pluku, začali organizovat ozbrojené měšťany pod své velení.

Rada města byla shromážděna v zasedacím sále. Věděli, že to ve městě vře, nemohli však tušit, jak je situace vážná. Spoléhali na Ladislava Lobkovice, zemského hejtmana, a kardinála Dietrichštejna, nejvyššího velitele na Moravě, kteří byli také ve městě. V tuto chvíli měli pevně v rukou hrad Špilberk a početnou městskou posádku. Právě však obdrželi informace o tom, že Velen z Žerotína vyzval protestantské měšťanstvo, aby se vyzbrojilo a obsadilo brány a hradby. Zpráva je překvapila a také dost vyděsila. Ukázalo se, že měli již dávno sedět na opevněném Špilberku. Rozhodnutí, že zůstanou ve městě na radnici, se ukázalo jako osudové. V této chvíli se mohli jen spoléhat na to, že někdo s nimi přijde vyjednávat. To se také právě stalo. Ovšem Velen nemínil vyjednávat. Vstoupil s ostatními do sálu. Jeho vojáci na chodbě odzbrojovali radniční stráž.

„Vítejte, pánové“ snažil se purkmistr města zachránit, co se dá, a vstal z křesla, aby šel vstříc příchozím.

„Nedělej si z nás blázny,“ zavrčel výhružně Velen. Purkmistr si zase sedl a přestal se usmívat. „Přišli jsme přechodně převzít správu nad městem,“ pokračoval pánovitě Velen.

„Jakým právem...“ zeptal se písař, ale větu nedokončil.

„Vyhod'te ho z okna, ať nemá hloupé otázky,“ zavelel Žerotín přes rameno svým vojákům.

„Zadržte, pánové, můžeme se přece domluvit,“ vzpamatoval se purkmistr a spěchal na pomoc svému písaři, kterého již vlekli dva vojáci k oknu.

„Nedomluvíme se.“ Žerotín se rozkročil uprostřed místnosti, aby všichni viděli, kdo je tady pánem, a ruce si položil na jílec meče. „Uděláš, co ti řeknu, nebo poletíš taky, kramáři.“

„A co nám řeknete, urozený pane z Žerotína?“ zastoupil zaskočeného purkmistra jeden z radních.

„Předáte nám Špilberk“

„Ale to by udělal jen blázen,“ hlesl purkmistr.

„Naopak, jen blázen by to ve vaší situaci neudělal,“ řekl Velen a namířil na purkmistra pistoli s křesadlovým zámkem. „Do kolika si myslíš, že budu počítat?“

Nikdo nic neřekl. Velen tedy pokračoval. „Dobrá tedy. Mlčení je souhlas. Nechám tady pana z Víckova, předáte mu hrad. Odvoláte svoji posádku, odvedete ji do města a všem svým mužům dáte volno. V nejbližších dnech nebudete vojáky potřebovat.“ Nečekal na žádnou odpověď a odešel i s ostatními z radnice. Jan Adam z Víckova zůstal stát i s vojenským doprovodem a usmíval se. „Tak to nebudeme odkládat. Kdo z vás půjde na Špilberk se mnou?“

Nejradikálnější šlechtici se sešli opět v sále domu pánů z Kounic a připravovali tam složení direktoria. Všichni očekávali, že předsedou se stane Ladislav Velen ze Žerotína. Ten však všechny překvapil, když jim oznámil, že členem direktoria nebude. Své rozhodnutí zdůvodnil potřebou vojenské obrany povstání.

„Naše povstání zcela jistě povede k vojenskému střetnutí s králem. Nemohu se vázat v direktoriu. Chci mít volné ruce pro organizaci vojska.“

„Ve Znojmě, jsme přece všichni slyšeli, že válka již dlouho trvat nebude. Thurn dobude Vídeň a pak uzavřeme s králem mír za našich podmínek. Bude tě potřeba tady, Velene.“ Václav Bítovský nerozuměl svému příteli.

„Ano, pane z Žerotína. Zde se bude rozhodovat o zásadních otázkách.“ V rozpacích byl i Bohobud z Lipé.

„Právě proto budu mít právo účastnit se jakéhokoliv zasedání direktoria a předkládat na něm své návrhy.“ To zřejmě všechny uspokojilo, protože se již všichni smířili s tím, že pán z Žerotína bude mít výsadní postavení. Velen tedy pokračoval.

„Když jsme u těch návrhů, tak vám hned několik předložím. Schválíte je na prvním jednání direktorské vlády.“ Chvilí počkal, až bude v místnosti naprostý klid. Naznačit tím všem, kdo je tady pánem.

„Převezmu velení nad plukem zrádce Jiřího z Náchoda. Valdštejnův pluk převezme Fridrich z Tiefenbachu.“

Direktorium bude třicetičlenné jako v Čechách a předsedou bude Pan Bohobud z Lipé. Dvanáct členů bude z panského stavu, dvanáct rytířů a šest nechte pro

měšťany. Preláty vynecháme. Jde nám přece o náboženskou svobodu. Nebudeme je tam potřebovat.

Zemským soudcem bude Hanuš Petřvaldský z Petřvaldu a Moravským dvorským sudím bude Václav Bítovský z Bítova.“

Jen revoluční nadšení všech přítomných, respekt z osobnosti Žerotína a zejména to, že jen on věděl, co je třeba udělat ze všeho nejdříve, umožnilo Velenovi diktovat budoucí vládě, co má udělat, a nikdo se nad tím nepozastavil. To potřeboval. „Ať si zvykají, bude se jim to hodit,“ pomyslel si.

„Budeme zabavovat nějaký majetek? V Čechách vyhnali jezuity a veškerý jejich majetek jim zabavili. Mluvím o tom, protože pak budeme potřebovat komisi pro zabavování majetku, aby se nám nějaké ty zlatáky nerozkutálely,“ zajímal se Hanuš Petřvaldský z Petřvaldu.

„Určitě ano. V Čechách zabavovali hlavně majetek katolické šlechty, která se odmítla podílet na povstání proti králi. Tam je ten majetek, který potřebujeme pro vedení války. Z církevních luk a polí toho moc nezískáme, a kostely a kláštery převedeme na naše protestantské církve. Proto nejdříve musíme zajistit Dietrichštejn, Liechtenštejn a Lobkovice. Budeme je soudit a až je odsoudíme, tak jim taky zabavíme majetek. Pak přijdou na řadu další, Žampach, Berka. Však ještě uvidíme, kdo se k nám přidá a kdo ne.“

Dnes již víme zcela jistě, že Albrecht z Valdštejna, Lev Licek z Rýzmburka, Jiří Březnický z Náchoda a Vilém Brabantský z Chobřan zradili. Budou vyhlášeni za psance a bude jim zabaven veškerý majetek. Budeme potřebovat peníze. Moc peněz. Každá válka je drahá záležitost, tak nám ji pomohou financovat.“

V sále nastalo oživení. Ještě to ani pořádně nezačalo, a již všichni věděli, že zbohatnou. To, co tady slyšeli z úst Veleny z Žerotína, znělo velice slibně.

„Toho Ladislava ze Šlejnic udělejte správcem zemských peněz a pan Hanuš Petřvaldský z Petřvaldu ať připraví složení komise pro konfiskaci a prodej majetku...“ ještě dodal Žerotín, než odešel ze sálu.

V noci dorazil do Brna pplk. Stubenful se svými vojáky. Velen okamžitě převzal velení pluku a dokončil vojenské převzetí města i s hradem Špilberkem. Až v tuto chvíli si hlavní vůdce povstání mohl na chvíli oddechnout. Vojensky měli povstalci pod kontrolou nejen město, ale prakticky větší část Moravy.

Hned ráno vyrazila skupina šlechticů s vojenským doprovodem zatknout kardinála a hejtmana. Žerotín chtěl zatčení tak významných osob provést osobně. Vilémovi z Roupova přidělil vojenskou hlídku a nařídil mu zabezpečit stráž obou katolických vůdců.

Když však přicházeli k Dietrichštejnskému paláci, viděli, že situace se zkomplikovala. Ozbrojení měšťané se rozhodli, že sami vezmou spravedlnost do svých rukou a vyřídí si to sami s kardinálem.

Rychle vstoupili do paláce. Tam je čekalo další překvapení. V tom hrozném zmatku, který tam vládnul, protože část měšťanů již začala rabovat palác, zahlédli Václava Bítovského. Ten stál nad klečícím kardinálem a říkal mu:

„připrav se na smrt, preláte.“ Za kardinálem stál široce rozkročený muž a nad hlavou měl připravený široký popravčí meč.

„Zadrž!!!“ zvolal Žerotín. „Hlavu srazíš snadno, ale zpět ji už nenasadíš!“

Muž zcela klidně položil meč špičkou na zem a opřel se o něj. Skoro to vypadalo, že se mu sekat něčí hlavu ani nechtělo. Kardinálovi se sice také ulevilo, ale po přečkaném traumatu se sesypal. Na zemi klečela taková hromádka neštěstí. Jeden by ani neřekl, že to je mocný kardinál z Dietrichštejna. Ani urozeným se nechce umírat pro věc. Vůbec se nemohl ovládat, těžce dýchal a utíral si slzy z tváří a vousů, což všechny přítomné pobavilo a častovali jej urážlivými výrazy.

„Co to tady vyvádíš?“ pustil se Žerotín do Bítovského. „Řekl jsem jasně zatknout a soudit. Žádné zabíjení.“

„Chtěl jsem ho jen postrašit,“ bránil se Bítovský. „Ten člověk dostal slušně zaplaceno jen za to, aby pozvedl meč. Věděl moc dobře, že nesmí seknout.“

Velen se tedy obrátil k vystrašenému kardinálovi.

„Dva stavovské pluky ze tří se vzbouřily, tím se stavovský armádní sbor neslavně rozpadl. Věděl jste jako stavovský generál o připravované vzpouře a podílel jste se na ní?“

„Přísahám, že jsem nic nevěděl,“ lomil rukama pokořený kardinál.

„Proč jste svěřil všechny stavovské peníze právě tomu zloději Valdštejnovi?“ pokračoval s nepřijemnými dotazy Žerotín.

„Valdštejn byl přece v Olomouci. Považoval jsem toto město ve středu Moravy za nejbezpečnější, a pod ochranou armády se jim nemělo nic stát,“ hořekoval Dietrichštejn.

„Král vás pověřil velením armády a správou zemských financí. Jak jste tedy vykonával své funkce, když armáda se vám rozpadla a peníze vám ukradli?“ Po Velenových slovech se přítomní měšťané rozesmáli, jen kardinál ještě více zbledl. Až do této chvíle si svou vinu nepřipouštěl. Toto Žerotínovo vyhodnocení bylo však tak stručné a jasné, že začal svoji tragickou situaci chápat. Pavel Skála ze Shoře sledoval kardinála velice opovržlivě. Přistoupil až ke klečícímu muži a nevěřícně nad ním kroutil hlavou. „Ty liško jedna falešná. Chodíš si pro rady do Vídně jako pro rohlíky, a teď nevíš, co máš dělat? Koukej se postarat, aby nám ty peníze vrátili, nebo si tvoji kůži přibiju na vrata.“ Moc nechybělo a zadupal by, aby zahnal ustrašeného kardinála do nory.

Skálova slova však zapůsobila úplně opačně. Kardinál se uklidnil, to je nápad, který mu může zachovat život. Aspoň pro tuto chvíli.

„Jistě, jistě. Víte přece, že mám dobré kontakty ve Vídni. Přičiním se o to, aby nám peníze vrátili.“

„A ať k tomu přibalí i toho zrádce Valdštejna,“ prisolil si Bítovský. „Na tom bych si taky smlsnul. Jako můj soused mi nadělal spoustu nepříjemností. Rád bych mu ledacos vrátil.“

„Kardinále z Dietrichštejna,“ Velen pokračoval nekompromisně. „Jako stavovský generál jste odpovídal za jmenování velitelů. Nesete plnou zodpovědnost, za jejich zradu. Stejně tak i za stavovské peníze. Až do soudu budete v domácím vězení! Odpovědnost za střežení paláce přebírá zde přítomný Vilém z Roupova.“

Velen si vzal bokem Václava Bítovského.

„Jděte zatknout Lobkovice. Já musím za Karlem, je docela možné, že i jeho palác obsadili řádící měšťané.“

Žerotínové se dohodli

Když se blížili k paláci Žerotínů, slyšeli hluk. Mohl znamenat ledacos. Buď se bojovalo, nebo již bylo po boji. Velen měl opravdu starost o svého bratrance, kterému v poslední době někteří lidé nerozuměli. Mohl se tedy stát lehce terčem útoků.

To se také stalo. Před domem leželo několik mrtvých a raněných měšťanů. Kolem domu stály hloučky rozčilených lidí. Pravděpodobně vzali dům útokem, který se jim však nevydařil. Výsledkem byli mrtví a ranění na jejich straně a částečně poškozená budova, s největší pravděpodobností zevnitř dobře bráněná. Lidé pokřikovali a hrozili na zabarikádovanou posádku. Když se blížil Velen ze Žerotína se svým doprovodem, bojová morálka měšťanů opět stoupla a připravovali se na poslední rozhodující útok za podpory příchozích. Jaké však bylo jejich zklamání, když je Velen zpražil.

„Poslal jsem vás na hradby. Nikdo vám nedal právo zastupovat spravedlnost.“ Po jeho slovech nálada měšťanů rychle poklesla. „Vyžeňte je odtud!“ nařídil Velen svým vojákům. Ti se okamžitě pustili do překvapených měšťanů, kteří na nic nečekali a rozprchli se. Vojáci tedy jen nakopali několik opozdivších se měšťanských zadků, a ulice byla v mžiku prázdná. Velitel vojenského doprovodu rozestavil hlídky kolem paláce, a tím celá nepovedená trestná výprava bojechtivých měšťanů skončila.

Velen z Žerotína se postavil před vchodová vrata a zvolal:

„Jsem Velen ze Žerotína, žádám o volný vstup do budovy. Máte mé čestné slovo, že s vámi budeme jednat zákonným způsobem.“

Z budovy bylo slyšet, jak obránci odstraňují zátarasy. Po chvíli se otevřela vrata, kterými vystoupil šlechtic středních let. Rozhlédl se po prázdných ulicích, kde již stáli jen vojáci na hlídkách. Když poznal Velen z Žerotína, pozdravil se s ním a představil se.

„Jsem Václav Mol z Modřelic, majitel hranického panství.“ Když se představoval, vyšla z domu menší skupina dalších šlechticů, kteří se postavili opodál pana Mola.

„Docela by mne zajímalo, co se to tu vlastně děje?“ zeptal se přátelsky Velen. Bylo zřejmé, že mluví s někým, kdo právě pomohl jeho rodině.

„Abych pravdu řekl, tak ani nevím. Přijeli jsme na sněm a ubytovali jsme se jako vždy tam naproti v hostinci U zlatého měšce. Dnes ráno sem přišla skupina křiklounů a začali spílat panu Karlovi z Žerotína. To nás jednak překvapilo a také, mírně řečeno, dostatečně nahněvalo.“

Jsme sousedé. Panství hranické je nedaleko Přerova. S jeho majitelem se dobře známe, a také jsme spolu již ledacos ve prospěch naší víry vykonali. A najednou sem přijde několik trhanů a začnou nevybíravě častovat tak vzácného člověka, jakým je majitel tohoto domu. Věděli jsme, že jej v tom nemůžeme nechat.

Přišli jsme právě včas, když začali útočit na dům bráněný jen slabou posádkou. Několik těch nezbedů leží tady na zemi v tratolišti krve. Když jsme je k jejich velkému údivu zahnali, pustilo nás služebnictvo do domu, ve kterém jsme se zabarikádovali a drželi se až doposud.“

„Co je s mým bratrancem?“

„Právě jej stihla dna. Leží v bolestech v ložnici, ale jinak je v pořádku. Nikoho jsme k němu nepustili.“

„Žerotínové vám to nikdy nezapomenou. Vám i vašim společníkům. Můžete mi je představit.“

„Velice rád. Zde stojí šlechtici z mého panství. Pan Adam Šťastný Žampach z Potenštejna, rytíř Viktorín Žernovský z Žernoví a jeho bratr Ctibor Žernovský z Žernoví.“ Jmenovaní se mírně uklonili. Na všech byly znát stopy boje, ale nikdo nebyl vážněji zraněn. Jen drobné šrámy a oděrky, potřhané oblečení, zbraně od krve a v očích odhodlání.

„Potvrdili jste, že Hranice jsou luteránské město, když jste pomohli mému bratranci.“ Velen se bojovníkům také mírně uklonil, aby vzdal čest jejich počínání. „Počítám s vámi do nové vlády, pánové.“

Pak již spěchal do paláce, protože chtěl vidět svého bratrance netknutého. Pokud šlo o jeho dnu, myslel si již delší dobu o zdravotním stavu starého pána své. Proto když vstoupil do ložnice, začal hned u dveří bodře.

„Copak bratranče. V Brně se píší dějiny, a ty to chceš prostonat?“

„Dějiny se píší jinak, než jsem si představoval,“ ozvalo se přidušeným hlasem z lože, kde bylo vidět jen hlavu s rozčuchanými vlasy, vousy a pichlavé oči.

„Nemůže být vše jen podle tebe, bratráčku.“

„Ano, ale taky se tu nemusí dělat takové hlouposti.“

„Na Moravě to vře. Již to nejde zastavit.“

„Třikrát jsem to zastavil. Jistě by to šlo i nyní. Jak jsi mohl dopustit, aby to rozpoutal jeden podplukovník, o kterém nikdo nikdy neslyšel?“

„Měl ode mne pokyn, aby sám nic nezačínal, pokud nebude zbytí. Náchodský s Valdštejnem se domluvili, chtěli obsadit Brno a zajmout předáky stavovského sněmu, proto musel jednat. Koneckonců, jsou to tvoji příbuzní, Karle, ty jsi je měl držet na uzdě.“

„Ehhh,... s Náchodským bych si ještě poradil, ale Valdštejn, to je živel. Jde jen za svou vojenskou kariérou, nehledě na to, že jeho sestra a moje žena je již dávno mrtvá. Jako švagrové jsme si nikdy moc nerozuměli.“ Starý pán vstal z postele, oblékl si dlouhý domácí plášť a začal čile přecházet po pokoji. Těžká nemoc byla náhle tatam. Karel začal uvažovat nahlas:

„Češi do toho vlétli po hlavě, neuváženě. Postavit se králi a nemít zajištěná záda, bylo velice neuvážené. Nyní zůstali ve svém boji osamocení. Nezáskali žádného většího spojence. Přidalo se k nim jen Slezsko a stavové z Horní Lužice. A ostatní možní spojenci? Nic moc.

Anglický král Jakub a Nizozemsko zůstali chladní, stejně tak jako falcký kurfiřt Fridrich, vůdce Unie protestantských říšských knížat. Ten s povstáním sice souhlasil, ale vojenskou pomoc neposkytl.

Savojský vévoda Karel Emanuel poslal na pomoc dva tisíce žoldnéřů pod vedením Arnošta z Mansfeldu. To z vojenského hlediska nic moc neznamená, ale jistá podpora tu je. Zejména Mansfeld je nadaný vojevůdce.

Saský vévoda Jan Jiří, je starý tlustý lišák. Hraje to na obě strany a čeká, co mu od koho kápne. Je sice protestant, ale podle posledních informací vyjednává s Habsburky o odstoupení obou Lužic, pokud Čechům nepomůže.“

Velen již znal svého bratrance a nechal jej mudrovat, i když s ním nesouhlasil. Karel se zastavil, promnul si bradu a pokračoval.

„Mělo se počkat na výsledek mírových jednání tří říšských kurfiřtů, falckého, saského a kolínského s bavorským vévodou Maxmiliánem. Pokud se dohodnou, zahrnou do mírových ujednání i českou věc. Podle mého názoru se Morava do toho neměla zapojovat.“

„Nedohodnou se.“

„Proč myslíš?“

„Poslal jsem tam Jana Steinbergera.“

„Myslel jsem, že je s tvými kluky na kavalírské cestě někde na jihu?“

„Ne, je ve Štrasburku a již cestou tam se stavoval v Heidelbergu, kde jej díky tvému doporučujícímu dopisu přijali velmi dobře.“

„A co mu sdělil náš starý dobrý přítel Cramerarius?“

„Že Achác z Donína byl již dvakrát v Praze. Fridrich usiluje o českou korunu.“

„To by nebylo dobré. Na to je ještě příliš mlád. Nehledě na to, že jednoho krále už máme.“

„Mám stejný názor, ovšem Fridrichovi rádcové si to nemyslí, a možná právě mládí nebrání Fridrichovi, aby se do takového dobrodružství pustil.

„Těch kandidátů bude určitě víc. Ferdinand se jí také nebude chtít vzdát. Neměli jsme se do toho plést.“

„Je již pozdě, Karle. Události se daly do pohybu, protože již nazrál čas. My se teď musíme chopit otěží a řídit jejich děj, nebo nás smetou.“

Karel se zahleděl na svého bratrance. Takového jej neznal. Nikdy neměl větší zájem o věci veřejné, a najednou se chce chápat otěží. Co se to s ním stalo?

Velen pokračoval.

„My dva, budeme hrát v tomto dramatu rozhodující úlohu.“

„Já jsem už dohrál. Lehnu si tady do postele a celou tu rebelii prostonám. A tobě Velene, radím to samé. Jsi nejbohatší velmož na Moravě. Nemáš zapotřebí stát v čele celého toho šílenství a bojovat s králem. Ty můžeš ztratit víc než ostatní.“

„No právě. Dávám v sázku nejvíc, a proto chci také nejvíc získat. Chci markraběcí korunku.“

A bylo to venku. Velen řekl poprvé nahlas, to, co až doposud říkalo velice tiše jen jeho druhé JÁ v nejhlubším nitru.

Karla to evidentně zaskočilo. Čekal všechno, ale toto?

„Ty ses zbláznil! Posledním markrabím byl Jošt Lucemburský.“

Karel opět začal přecházet po ložnici od okna ke dveřím.

Usilovně přemýšlel. On sám byl vždy pro stavovskou konfederaci, kde by měl panovník omezené pravomoci. Najednou mu někdo říká, že chce být vládcem v zemi, kde on tak dlouho působil jako stavovský předák.

Na druhou stranu, jako vladař by nikdy nedopustil, aby jej Ladislav Berka a Jiří Hodický z Hodic tak zostouzeli a vláčeli špínou. Jen hořkost, která v něm zůstala po tolik útrapách, kterými musel v posledních letech projít i když pro svou zemi tolik vykonal, jej přiměla k tomu, aby se snažil Velena pochopit.

„Zbláznil ses, ale já mám pro blázný pochopení.“

„Udržuj si své dobré vztahy s Vídní, Karle. Budeme je potřebovat. Já budu bojovat s králem tak, aby má cena stoupla. Až přijde čas, začneme vyjednávat. Ty mu navrhněš, jak získá Moravu zpět na svoji stranu.“

„Vypadá to jednoduše. Je tam však jeden podstatný zádrhel. Musíš bojovat rychle a dobře, protože na větší válečný konflikt nemáš prostředky ty a ani tvoji čeští spojenci.“

„Nejdřív tě však musím nechat internovat. Někde bokem, aby na tebe nebylo vidět.“

„V Náměšti mám takový pohodlný domeček, no spíš hrad než zámek. Tam mi bude dobře.“

„Pošlu tam s tebou někoho zodpovědného a rozumného, kdo tě tam bude hlídat.“